НАПРЯМ 7. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Гусь А.В.
аспірант Інституту економіко-правових досліджень
Національної академії наук України
м. Донецьк, Україна

ОЗНАКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Сучасний рівень розвитку науки і техніки примушує учасників господарських відносин в корені переглянути свій погляд на один із основних складових їх майна - нематеріальні активи.

Проблема полягає в тому, що сьогодні більшість нематеріальних активів не вірно або взагалі не ідентифікуються, не достатньо точно оцінюються, отже, неправильно нараховується амортизація на такі активи, що призводить до викривлення оподатковуваного прибутку й недостовірному відображенню інформації в балансі й інших формах звітності.

Метою даної статті є визначення критеріїв визнання об'єктів нематеріальними активами за для їх подальшого обліку.

Проблема визначення ознак віднесення об'єктів до нематеріальних активів полягає у першу чергу в тому, що в дійсному законодавстві України відсутнє єдине розуміння їх сутності, як права (матеріального) на використання об'єктів, у тому числі об'єктів права інтелектуальної власності [1, с. 14].

Серед актів, які регулюють правовідносини з нематеріальними активами вирізняють акти податкового законодавства та акти, які регулюють бухгалтерський облік.

До першої групи можна віднести, перш за все, Закон України від 28 грудня 2004 року «Про оподаткування прибутку підприємств» (втратив чинність), який визначав нематеріальні активи як «об'єкти інтелектуальної, в тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані у порядку, встановленому відповідним законодавством, об'єктом права власності платника податку».

На зміну йому прийшов Податковий кодекс України [2] ст. 14.1.120. якого визначає нематеріальні активи як - право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі придбані в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами.

У групі актів з бухгалтерського обліку «нематеріальні активи» розглядаються як немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [3]).

Слід зауважити, що в П (С) БО № 8 конкретно не йдеться про критерії визнання об'єкта нематеріальним активом. Стандарт містить у собі підстави, згідно з якими нематеріальний актив, отриманий в результаті розробки, слід відображати в балансі підприємства. Витрати на об'єкти, що не відповідають даним вимогам, визнаються витратами звітного періоду на протязі якого вони були здійснені.

Тобто можна вести мову про те, що вказане вище положення, як і більшість актів фінансового законодавства, у відмінності від Податкового кодексу Украї-

ни, розглядає нематеріальні активи не як право а як відповідну статтю витрати суб'єкта господарювання, здатну в майбутньому принести йому певну економічну вигоду.

Також акти даної групи встановлюють, що до нематеріальних активів не відносяться грошові кошти, їх еквіваленти та дебіторська заборгованість у фіксованій (або визначеній) сумі грошей [4], [5].

Таким чином, до критеріїв визнання об'єктів нематеріальними активами у складі майна суб'єктів господарювання, згідно дійсного законодавства можна віднести:

- немонетарність;
- відсутність матеріальної структури;
- можливість отримання майбутньої економічної вигоди від його реалізації або використання;
- формальну визначеність;

Крім того повноцінне дослідження не можливе без використання міжнародних нормативно-правових актів, і перш за все розпорядженням Кабінету міністрів України від 24 жовтня 2007 року № 911-р « Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» [6].

Міжнародний стандарт обліку та фінансової звітності 38 «Нематеріальні активи» визначає нематеріальний актив як немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований. Так зазначений стандарт чітко встановлює критерії, згідно з якими об'єкт може бути врахований як нематеріальний актив:

- ідентифікації документів;
- контроль;
- майбутні економічні вигоди;
- строк корисного використання.

Проведений аналіз актів міжнародного та вітчизняного законодавства дозволяє уніфікувати критерії визнання об'єктів нематеріальними активами, віднісши до них:

1. Право (матеріальне) на використання об'єктів, у тому числі об'єктів права інтелектуальної власності, а не самі об'єкти;
2. Формальну визначеність;
3. Немонетарність;
4. Відсутність матеріальної структури;
5. Наявність певного строку їх корисного використання, від 1 року і більше;
6. Можливість ідентифікації;
7. Можливість отримання майбутньої економічної вигоди від його реалізації або використання.

Т.ч., нематеріальні активи можна визначити як - ідентифікований ресурс, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей, що виражається у праві власності суб'єкта господарювання на використання об'єктів, що не мають матеріальної форми, з метою отримання прибутку на протязі строку його корисного використання.

Література:

1. А. Зайковский, В. Комаров. Идентификация нематериальных активов – базис их бухгалтерского учета // Интеллектуальная собственность. – 2008. - № 5. – С. 13 - 19.

2. Податковий кодекс України от 02 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-17. – Ст. 112.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року № 242 // Офіційний вісник України. – 1999. - № 44. – С. 229.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 «Нематеріальні активи», затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10 жовтня 2010 року № 1202 // Офіційний вісник України. – 2010. - № 86. – Ст. 3067.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», наказом Міністерства фінансів України від 07 липня 1999 року № 163 // Офіційний вісник України. – 2010. - № 30. – С. 205.

6. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 року № 911-р // Офіційний вісник України. – 2007. – № 82. – Ст. 3054.

Макарова А.Г.
студентка ОКР «Магістр»
Маріупольського державного університету
м. Маріуполь, Україна

ДИСКУСІЙНІСТЬ ПОНЯТТЯ НОВОВИЯВЛЕНИХ ОБСТАВИН У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Відповідно до статті 112 Господарського процесуального кодексу України господарський суд може переглянути прийняте ним судове рішення, яке набрало законної сили, за нововиявленими обставинами [1].

Та питання про власне визначення нововиявленої обставини є доволі дискусійним серед науковців, і тому звертає увагу на те, що поняття, закріплене у чинному законодавстві не є вичерпним.

Виходячи з аналізу статті 112 ГПК України, поняття нововиявлених обставин формується з трьох основних характеристик:

— вони існували на момент розгляду справи;

— мають істотне значення для даної справи;

— не були і не могли бути відомими заявникові під час розгляду справи.

В той же час у радянській та сучасній російській і українській правовій доктрині є низка визначень поняття «нововиявлених обставин».

К.І. Комісаров зазначає, що нововиявлені обставини - це факти, від яких залежить виникнення, зміна або припинення прав і обов'язків осіб, які беруть участь у справі, тому їх треба чітко відрізняти від доказів, цільове призначення яких обмежується встановленням таких юридичних фактів [2, с. 235].

На думку Л.С. Морозової, термін «нововиявлені обставини» слід розуміти як юридичні факти, що мають для справи істотне значення, які існували в момент винесення рішення, але не були і не могли бути відомі ні заявникові, ні суду, що виконав всі вимоги закону по збиранню доказів і встановленню об'єктивної істини» [3, с. 41].

О.М. Ломоносова вважає, що «нововиявлені обставини – це завжди істотні для справи факти об'єктивної дійсності, що існували в період первинного провадження у справі і прийняття судового акту, які не були враховані в ньому через невідомість їх суду і заявникові за незалежних від них підстав, а не в результаті помилки суду. Це факти, що відкриваються після вступу акту правосуддя у законну силу і можуть вплинути на його законність і обґрунтованість, іс-